

другої половини ХХ ст. Зазначений період Д. Белл влучно назвав культурою постіндустріального суспільства.

М. Кастельс писав, що відсутня уніфікація віртуальних спільнот, але можливо виокремити деякі притаманні їм риси. Наприклад, самокероване створення мережі та горизонтальна вільна комунікація. Учений писав про відповідність певної спільноти соціально-демографічним характеристикам користувачів.

Ю.Габермас запропонував теорію комунікативної дії, яка на основі вивчення суб'єкт-суб'єктної взаємодії визначає гіпотетичну можливість досягнення консенсусу [Габермас].

Комунікативна діяльність при врегулюванні конфліктів спирається на раціональність. Дії, на думку філософа, мають стратегічне, інструментальне та комунікативне спрямування. Для двох перших важливе дотримання чітких правил та досягнення успіху, то для останнього важливим є дотримання норм, прийнятних для учасників. Комунікативна дія, на думку Ю. Габермаса, спирається на моральну аргументацію. Дискурс повинен мати визначені правила. Наприклад, компетентність суб'єктів, право формувати проблему, вводити будь-яке твердження, толерантність, свобода слова тощо. Філософ запропонував такі види дискурсу: теоретичний, практичний, естетичний, терапевтична критика, дискурс самопояснення та самовиразу.

Література

1. DIGITAL 2022: GLOBAL OVERVIEW REPORT. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report>
2. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. URL: https://platon.net/load/knigi_po_filosofii/frankfurtskaja_shkola/gabermas_filosofskij_diskurs_modern/57-1-0-1497
3. Кастельс М. Інтернет-галактика: міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. Пер. з англ. Київ: Ваклер, 2007. 304 с.

ЛИТВИНСЬКА Світлана

канд. філол. наук, доцент, м. Київ

ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Вивчення молодіжного сленгу завжди перебуває у фокусі наукових досліджень. Сленгом називають ненормативну лексику, різноманітну семантично й стилістично [Літ. енциклопедія: 406].

Відомий мовознавець, лексиколог Л. Ставицька запропонувала чітко диференціювати поняття «арго», «жаргон», «сленг» [Ставицька: 4]. На її думку, арго є закритою лексичною системою для вузького кола користувачів, жаргон – напіввідкритою й відомою професіоналам із певної галузі, а сленг – найбільш відкритою широкому колу користувачів лексичною системою. Молодіжний сленг вирізняється особливо динамічною лексикою. У своєму неформальному мовленні

багато молодих людей вживають сленгізми, щоб надати словам і висловам емоційного забарвлення, експресії, приховати або пом'якшити значення певних слів (евфемістична функція), зекономити той час, що необхідний для формулювання нормативного вислову тощо.

Розглянувши молодіжний сленг у системі соціолектів, П. Грабовий дійшов висновку, що носії молодіжного сленгу оперують ненормативними стилістично зниженими, лексико-фразеологічними одиницями, з яких утворюють певний мовний субкод [Грабов: 295]. Дослідник обґрунтував виокремлення молодіжного сленгу в окрему підсистему від інших підсистем нелітературного мовлення.

У сленгу немає загальноприйнятих норм, обов'язкових для літературної мови, використовується лексика низького стилю. Однак сленг є тим елементом, що в поєднанні з жаргонами, діалектами й літературною мовою утворюють єдину живу національну мову. Знані мовознавці О. Пономарів і В. Чеховський назвали сленг «мовною грою», а К. Городенська акцентувала увагу на прагненні носіїв сленгу бути дотепними, уникати звичних «затертих» слів і виразів, зробити мовлення свіжим і яскравим [Цит. за Глазова: 38].

Наразі великий вплив на творення сленгових слів мають слова-запозичення з англійської мови, оскільки сучасна молодь активно вивчає англійську як мову міжнародного спілкування та добре володіє комп'ютерами, обізнана з жаргоном комп'ютерників. Так, сленгові англіцизми спеціально перероблені та навмисно «покручені». Їхня вимова відповідає англійському прочитанню чи українській транслітерації з англійської мови. Але на відміну від термінів, сленгові слова стилізують під розмовну українську мову, також їм надається жартівливе, іронічне або навіть зневажливе звучання. Наприклад, *crack* – *крякнути* (розколівати); *hack* – *хакнути* (розбити). Широко популярні скорочені варіанти слів чи цілих словосполучень, переосмислене значення слів:

- бро (англ. «brother») – близький друг, брат;
- го (англ. «to go» – іти) – ходімо (в українській мові як звертання);
- бумери (англ. «boomer») – старше покоління;
- крінж (англ. «to cringe») – сором, але з англійської перекладається як «зіщулюватися»;
- лівнуть (англ. «to live») – піти, покинути.
- лол (англ. «laugh out loud» – гучно сміятися) – сміх/сміятися.
- сор'ян (англ. «sorry») – пробач.
- стен (англ. «stan») – завзятий фанат (взято з пісні Eminem'а «Stan»).

Отже, лексичний склад молодіжного сленгу динамічно змінюється й тому потребує постійного наукового вивчення. Наразі його лексичний складі склад активно поповнюється сленгізмами англомовного походження.

Література

1. Глазова О. П. Жаргон і сленг: як ставитися до них словеснику. *Методичні діалоги*. 2013. Вип. 9. С. 37–42.
2. Грабовий П. Молодіжний сленг у системі соціолектів сучасної української мови. *Лінгвістичні студії*. 2008. Вип. 16. С. 294–297.
3. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2. / Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.

4. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.

ЛОПУШАН Тетяна

канд. філол. наук, доцент, м. Умань

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВУ АРХЕТИПНОЇ СТРУКТУРИ АВТОРСЬКОЇ СВІДОМОСТІ В ПОВІСТІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА «ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА»

Кіноповість Олександра Довженка «Зачарована Десна» – один із найінтимніших творів письменника у плані вияву глибинних пластів авторської свідомості. Насамперед позбавлений можливості вільно творити, жити серед близьких людей у рідній Україні, письменник писав твір, очевидно, не стільки для публікації, скільки для самого себе. На відміну від щоденникових записів, які були суто особистими і вже зовсім не призначалися для стороннього ока, в основу сюжету кіноповісті покладено архетипні уявлення про «золоту добу», з якими у свідомості практично кожної людини пов'язаний період дитинства. Особливо гостро постає потреба творення авторського міфу для яскравої особистості, позбавленої можливості реалізації творчого потенціалу.

Центральним у повісті є архетип Великої матері, стосовно якого дослідниця ранньої історії праслов'ян М. Гімбутас зауважує, що «з огляду на незліченну кількість зображень, які дісталися нам від доісторичної Євразії, джерелом найдавніших релігійних переживань було велике таїнство жіночої життєдайної сили творення» [Gimbutas: 119].

Таке творче і плідне начало в постаті матері Олександр Довженко акцентує реплікою-самохарактеристикою героїні: «Нічого в світі так я не люблю, як саджати що-небудь у землю, щоб проізрастало. Коли вилізає саме з землі всяка рослиночка, ото мені радість» [Довженко: 431]. Посіяне матір'ю насамперед примножує красу, яка асоційована і закодована в розлогому описі квітучого батьківського подвір'я. Образ рідної матері письменника цією реплікою героїні пов'язується з землею, як джерелом родючості, а у більш широкому контексті з образом рідної землі, на фізичне перебування в якій накладено для автора заборону тоталітарної влади, але на психологічному рівні цей зв'язок не може розірвати ніяка сила, оскільки він є джерелом творчої енергії для письменника. Це підсвідоме бажання повернення до лона «Великої матері», яке дозволить знову припасти до живлющого джерела творчості, артикульоване Олександром Довженком у назвах кіноповістей «Земля» та «Україна в огні» через акцентування образу Матері-Батьківщини-України.

Образ батька у свідомості автора пов'язаний водночас із архетипами Персони і Тіні в структурі авторської свідомості. При цьому темна, тіньова сторона явно домінує. Вона протиставляється творчому материнському началу і закодована в епізоді з картиною, на якій зображено біблійні сцени страшного